

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2024-1-4>

УДК 351:332.1:338.2

JEL R12, R13, R28, R58

Л. Й. Созанський

кандидат економічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу проблем реального сектору економіки регіонів ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів

e-mail: ls.ird2@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7854-3310>

ІНСТРУМЕНТАРІЙ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ: ДОСВІД КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС У КОНТЕКСТІ РЕЛЕВАНТНОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Проаналізовано практику та результати регулювання просторового розвитку економіки окремих країн-членів ЄС. Розглянуто інструменти стимулювання просторового економічного розвитку в напрямі зменшення диспропорцій у регіонах Німеччини, описано діяльність Національної системи фінансування структурного розвитку регіонів цієї країни. Зауважено, що між різними регіонами Німеччини, попри позитивні результати від фінансування спеціальних програм, спостерігаються соціально-економічні дисбаланси, які зростають. Підсумовано результати використання структурних коштів ЄС для підвищення інноваційності підприємств та усунення регіональних дисбалансів у Польщі. Узагальнено переваги та недоліки застосування в ЄС таких інструментів, як смарт-спеціалізація, поляризація, диверсифікація, економічна агломерація, індустриальні та інноваційні парки. Акцентовано на фундаментальних проблемах української економіки. Висунуто гіпотезу про те, що застосування розглянутих інструментів в Україні не забезпечить бажаного рівня просторового розвитку економіки регіонів.

Ключові слова: просторовий розвиток, економіка, регулювання, поляризація, економічна агломерація, смарт-спеціалізація, регіон.

Sozansky L. Y. TOOLS FOR REGULATING THE SPATIAL DEVELOPMENT OF THE ECONOMY: EU EXPERIENCE IN THE CONTEXT OF RELEVANCE FOR UKRAINE

The practice and results of regulation of spatial development of individual EU countries are analyzed. The tools for stimulating spatial economic development in the direction of reducing disparities in the regions of Germany are considered, in particular, the activities of the national system of financing the structural development of the regions of this country are described. The article argues that despite the positive results from the financing of special programs, socio-economic imbalances between different regions of Germany exist and are growing. The results of the use of EU structural funds to increase the innovativeness of enterprises and eliminate regional imbalances in Poland are summarized. The advantages and disadvantages of using such tools as smart specialization, polarization, diversification, economic agglomeration, industrial and innovation parks in the EU are summarized. Emphasis is placed on the fundamental problems of the Ukrainian economy: inefficient material, energy, labor-intensive, and low-tech economy and its irrational structure; low (with a downward trend) share of the gross accumulation of fixed capital in the GDP of Ukraine; high openness and import dependence (primarily in the segment of gross accumulation of fixed capital, intermediate consumption of medium and high-tech products), raw material orientation of commodity exports; significant interregional and interterritorial socio-economic imbalances. The article puts forward the hypothesis that the application of the considered tools in Ukraine will not ensure the desired level of spatial development of regional economies. This hypothesis is based on the fact that the support of less developed or less privileged territories and the methodology for determining areas of smart specialization, polarization, agglomeration, industrial and innovation parks, clusters, etc. are the tools of promotion, encouragement, and stimulation rather than the means of spatial development of the economy.

Keywords: spatial development, economy, regulation, polarization, economic agglomeration, smart specialization, region.

Постановка проблеми. Глобалізаційні, геополітичні та цивілізаційні виклики посилюють деструктивні впливи на просторовий розвиток економіки країн-членів ЄС та України. Індикаторами цих процесів є значні регіональні, територіальні та міжнародні розриви за продуктивністю праці, зайнятістю, рівнем оплати праці, показниками економічного розвитку, рівнями технологічності, інноваційності тощо. Для збалансування просторового розвитку центральні та регіональні органи влади країн-членів ЄС застосовують спеціальні організаційно-економічні, інвестиційні та

фіскальні стимули. Однак застосуванням цих інструментів не завжди вдавалося досягати бажаних ефектів. Тому, розробляючи національні та регіональні стратегії для української економіки, потрібно враховувати зарубіжний досвід з погляду можливості його застосування в Україні.

Аналіз останніх досліджень. Питання просторової економічної поляризації та регулювання асоціюється з працями таких науковців, як Мюрдал, Гіршман, Калдор, і теорією високого розвитку, що базується на наявності дедалі більшої віддачі від масштабу промисловості, порівняльних перевагах,

ендогенності та конкурентоспроможності економіки [1]. Проблемні питання політики регіонального розвитку в розрізі країн актуалізуються, дискутуються Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [2], профільними міністерствами уряду Німеччини [3], науковцями Польської академії наук [4; 5], їх досліджують в інших спеціалізованих і наукових установах. Водночас питання застосування інструментарію регулювання просторового розвитку під впливом нових макроекономічних викликів не втрачають своєї актуальності та потребують аналізу відповідного досвіду та критичних висновків.

Метою статті є дослідження інструментів регулювання просторового розвитку економіки країн-членів ЄС з позиції релевантності їх для України.

Основні результати дослідження. Європа має давні традиції регулювання просторового розвитку економіки, головною метою якого завжди було підтримання менш розвинених або менш привілейованих територій. Наприклад, в об'єднаній Німеччині для подолання соціально-економічного розриву між східними та західними регіонами в 1991 р. введено податок на солідарність, який спершу становив 7,5% доходу фізичних осіб, а з 1998 р. знизився до 5,5%. У Конституції Німеччини містяться зобов'язання щодо подолання регіональних економічних відмінностей, які охоплюють два напрями: а) удосконалення регіональної структури економіки; б) покращення сільськогосподарської структури та захисту узбережжя [2].

Регулювання просторового розвитку економіки, зокрема в напрямі зменшення регіональних диспропорцій, у Німеччині здійснюється шляхом реалізації політики регіонального розвитку. Політика регіонального розвитку Німеччини – це система координації, заснована на консенсусі спільного фінансування федеральними й місцевими органами влади інвестицій у бізнес та інфраструктуру за принципом «знизу догори». Німецька та європейська регіональна політика спрямована на підтримання структурно слабких регіонів. Щоб регіональна політика була ефективною, вона враховує унікальні умови та виклики щодо просторових змін, які відбуваються в кожному конкретному регіоні. Наприклад, сприяння інвестуванню в торгівлю і промисловість здійснюється для заохочення компаній інвестувати в регіони зі слабкою структурою економіки. Це сприяє структурним змінам, необхідним для зростання зайнятості та місцевого доходу. Зокрема, розбудова потужної торговельної інфраструктури має важливе значення для того, щоб слабші регіони могли залучати компанії та ставати більш конкурентоспроможними.

Усі землі (регіони) співпрацюють з Європейським фондом регіонального розвитку, програми якого зосереджені на підтриманні інноваційних заходів, досліджень і розробок, малих і середніх підприємств. Землі також відповідають за сільську місцевість, тобто кожна земля має регіональну програму, що фінансується з фондів сільського розвитку ЄС. На національному рівні Федеральний науково-дослідний інститут будівництва, містобудування та просторового розвитку проводить загально-

національний аналіз просторового розвитку та формує прогнози на майбутнє у цій сфері. Водночас передумовою для економічного розвитку є високий рівень освіченості більшої частини населення, а також високорозвинена техніка та технологія виробництва, що базується на високій купівельній спроможності споживачів і супроводжується міжнародною конкурентоспроможністю виробників.

З 01.01.2020 р. федеральний уряд запустив Національну систему фінансування структурного розвитку регіонів (далі – Національна система фінансування), реорганізувавши та об'єднавши схеми регіональної допомоги для створення єдиної системи. Програми фінансування, які раніше обмежувалися Східною Німеччиною, були розширені, щоб охопити всі структурно слабкі райони, незалежно від того, чи розташовані вони у східній чи західній частині країни. Окрім того, інструменти фінансування доступні по всій країні та забезпечують цільове сприяння регіональному економічному розвитку [3]. Для раціональнішого використання коштів Національної системи фінансування за єдиною методикою, яка передбачає використання складної системи змішаних регіональних показників (регіональної продуктивності, рівня неповної зайнятості, демографічного розвитку та якості інфраструктури), здійснюється ранжування регіонів відповідно до їхньої загальної ефективності – від найслабшого (з точки зору економічних показників) до найсильнішого регіону. Незважаючи на національні межі, які були погоджені між федеральною та владою земель, відповідальність за сприяння регіональному економічному розвитку лежить насамперед на землях. У межах законодавчої бази, прийнятої на федеральному рівні та рівні земель, кожна земля має право спрямовувати фінансування на певні сфери чи досягнення певних цілей. Земля або відповідний регіон самостійно вирішує, які проекти отримають той чи інший обсяг фінансування, видає листи-схвалення та перевіряє, чи дотримуються бенефіціари умов, відповідно до яких було схвалено рішення про фінансування.

За даними Інституту економічних досліджень Галле [3], у компаніях, які отримували кошти від Національної системи фінансування, протягом п'яти років після завершення фінансування зростання зайнятості є на 12 п. п. вищим, ніж в аналогічних компаніях, які не отримували такого фінансування. Отже, описані фінансові інструменти дають змогу створювати нові робочі місця в економічно слабких регіонах Німеччини. Водночас, попри позитивні результати від фінансування спеціальних програм, між різними (не лише східними та західними) регіонами Німеччини спостерігаються соціально-економічні дисбаланси, які зростають. Це може бути наслідком неврахування впливу на соціально-економічний розвиток регіону мультиплікативних ефектів унаслідок фінансування окремих компаній під час реалізації програм сприяння. У підсумку деякі економічні показники компаній, які отримали фінансування, можуть покращуватися, але ці зміни не мають вагомих регіональних економічних ефектів, а отже, основна мета Національної системи

фінансування не досягається. Сьогодні вагомим викликом для німецької економіки є економічне переформатування буровугільних регіонів країни. Якщо в цих регіонах буде застосовуватися аналогічний підхід до надання фінансової допомоги, а не бачення стратегічного соціально-економічного розвитку регіону, то регіональні диспропорції в Німеччині ще більше посиляться.

Результати європейської політики сприяння регіональному розвитку не завжди були успішними. Це твердження доводить, зокрема, приклад Польщі, яка упродовж 2007-2013 рр. отримала від структурних фондів ЄС 68 млрд євро (з них 60% на безповоротній основі) на реалізацію цілей Лісабонської угоди: інновації, нові технології, комп'ютеризація, створення стійких і високоякісних робочих місць [4]. Досягнення цих завдань мало б підвищити ефективність функціонування підприємств та усунути значні просторові диспропорції в соціально-економічному розвитку. Проте ці надзвичайно великі кошти після освоєння не принесли бажаного результату. Наприклад, у 2015 р. показники інноваційності в Польщі навіть знизилися, а країна як була, так і досі залишається одним з аутсайдерів в ЄС за показниками частки інноваційної продукції в обсязі реалізованої та інноваційної активності підприємств, а регіональні дисбаланси лише посилюються. До основних причин неефективності таких вагомих капіталовкладень структурних фондів ЄС польські науковці відносять слабкість інституційних, правових і культурних детермінант; асиметрію щодо схильності приймати ризиковані інноваційні рішення підприємствами; інформаційну прірву між науковим і корпоративним сектором і, найважливіше, світову стагнацію, незрілість соціального капіталу та відсутність попиту на інновації [5]. Звідси випливає, що структурні кошти ЄС направлялися на стимулювання розвитку інноваційності польських підприємств, які інноваційних змін і не прагнули. Наголосимо, що на ці, як виявилось, належно не обґрунтовані, цілі було витрачено 68 млрд євро.

Упродовж останніх десятиліть, плануючи просторовий соціально-економічний розвиток, у країнах-членах ЄС, а також в Україні (у національних і регіональних стратегіях розвитку) визначають сфери смарт-спеціалізації, використовуючи концепційні та методичні підходи, викладені в Рекомендаціях щодо вибору стратегії смарт-спеціалізації (RIS3) [6]. Метою пропагування і застосування цих рекомендацій є зменшення економічних відмінностей і забезпечення збалансованого розвитку та пропорційного просторового росту в регіонах Європи. Побудова регіональних стратегій у країнах-членах ЄС за методологією, викладеною в RIS3, є однією з основних умов отримання фінансової допомоги на регіональний розвиток від Європейського фонду регіонального розвитку (ERDF), Фонду згуртування (CF) та Європейського соціального фонду (ESF). Методологія смарт-спеціалізації є інструментом пошуку та обґрунтування найбільш конкурентних, унікальних секторів певного регіону чи країни, допомога яким може мати суттєвий позитивний

соціально-економічний ефект на мезо – та (або) макрорівні.

Важливим інструментом регулювання просторового розвитку економіки в країнах-членах ЄС є організаційно-економічне та фінансове стимулювання поляризації (або диверсифікації) економічного простору в розрізі ВЕД щодо зайнятості та рівня оплати праці у високотехнологічних і низькотехнологічних виробництвах, сфері послуг, містах і сільських територіях, видах інновацій, у розрізі професій тощо. Однією з головних умов соціально-економічного просторового розвитку є визначення, досягнення та збереження оптимального (з позиції економічної вигоди на макро-, мезо – та мікрорівні) співвідношення між кількістю високо – і низькокваліфікованих працівників, технологічними структурами зайнятості, випуску, ВДВ, експорту, часткою технологічних інновацій в економіці регіону / країни.

Унаслідок диверсифікації утворюються статичні та динамічні ефекти прямого та непрямого впливу на збалансування соціально-економічного розвитку простору на макро-, мезо – та мікрорівні. Проявами таких ефектів є, зокрема, посилення, розширення та пришвидшення економічних міжгалузевих зв'язків. Поява нових сегментів ринку в певному економічному просторі, регіоні сприяє зростанню зайнятості, інвестицій, продуктивності праці та податкових надходжень, розширенню міжгалузевих зв'язків і (потенційно) підвищенню інноваційності та соціально-економічного розвитку територій загалом. Водночас ці ефекти можливі за умови, що поява нових або альтернативних секторів у регіоні є наслідком співпраці регіональних / місцевих органів влади, бізнесу, науки, експертного середовища та майбутніх споживачів продукції / послуг, що знаходить відображення в продуманій регіональній політиці планування економічного простору.

Диверсифікація економічного простору найбільш потрібна в регіонах, для яких характерною є вузька спеціалізація на продукції одного чи декількох ВЕД, наприклад на видобутку вугілля, виробництві металу, продукції рослинництва чи тваринництва. В умовах глобальної нестабільності вузька спеціалізація посилює ризики зростання депресивних регіонів чи окремих територій. Однак позитивні ефекти від поляризації економічного простору у вузькоспеціалізованих регіонах можливі лише або здебільшого за умови завчасного (допоки не знижується ділова активність у ВЕД, на яких спеціалізується регіон) створення умов для побудови альтернативних сегментів економіки регіону / території. Практика багатьох країн-членів ЄС, зокрема Німеччини та Польщі, показує, що впровадження заходів з диверсифікації економічного простору відбувається лише тоді, коли активізуються міграційні потоки, суттєво зростають безробіття і міжрегіональні соціально-економічні дисбаланси. У такому разі відновлення депресивних регіонів триває десятки років і має песимістичні перспективи.

Певною мірою протилежним (до розглянутої поляризації) інструментом регулювання просторового розвитку економіки є економічна агломерація –

географічна концентрація економічної діяльності. Протилежність між цими інструментами полягає в тому, що позитивні ефекти від поляризації поширюються на економічний простір, натомість ефекти від агломерації здебільшого обмежуються географічно, межами певної території. Сильними сторонами, перевагами економічної агломерації є зниження постійних витрат (завдяки спільному використанню її учасниками виробничої, логістичної інфраструктури), пожевлення і концентрація ринку праці, а також генерування та поширення знань, інформації, тобто передумов створення і реалізації різних видів інновацій.

Як свідчать результати прикладних досліджень [7], економічна агломерація сприяла підвищенню продуктивності праці в містах високорозвинених країн. Однак такі географічні, економічні об'єднання в країнах, що розвиваються, або в країнах з перехідною економікою можуть призводити радше до негативних, ніж позитивних впливів на соціально-економічний розвиток. Це пов'язано з тим, що передумовою позитивних ефектів від агломерацій є достатньо розвинені виробнича, наукова, логістична інфраструктура, людський і соціальний капітал або дуже суттєві реальні інвестиції в інфраструктурні елементи. Проте в країнах, що розвиваються, інвестиції в інноваційно-науковий розвиток здебільшого є недостатніми, тоді як саме об'єднання знань, кращих практик і технологій забезпечує інноваційний і соціально-економічний просторовий розвиток. В агломераціях, заснованих на низькотехнологічній переробці сировини для подальшого її експорту, можуть дещо підвищитися зайнятість і кількість суб'єктів господарювання на окресленій території. Однак цього недостатньо для досягнення соціально-економічного розвитку простору. Тому однозначно стверджувати про позитивний вплив агломерацій на просторовий розвиток, не враховуючи водночас тип і умови функціонування економіки країни, регіону, території, видається недоцільним.

Формами організаційно-економічних об'єднань, зорієнтованих на підвищення економічних результатів учасників і потенційно (або опосередковано) просторового розвитку економіки, є також індустріальні та інноваційні парки, комплекси, кластери, вільні економічні зони та ін. Економічна вигода для учасників цих об'єднань, окрім очікуваної активізації ділової діяльності, полягає в можливості отримання від держави різних форм фінансового та організаційного сприяння (пільгове оподаткування, кредитування, оренда, організаційно-інформаційна допомога тощо).

Позитивні соціально-економічні ефекти (з позиції держави, економічного простору регіону) у розвинутих і перехідних економіках від діяльності цих об'єднань, зокрема промислових кластерів [8] та індустріальних парків [9], є можливими та емпірично обґрунтованими. Однак такий вплив не є неминучим, а інструменти, які є ефективними в одній країні чи регіоні, не обов'язково даватимуть позитивні ефекти в інших економічних просторах [10]. Зауважимо, розраховуючи вплив індустріальних парків чи

кластерів на соціально-економічний розвиток регіону, доцільно порівнювати вкладення (у формі податкових, кредитних, комунальних пільг тощо) з отриманими вигодами (зростанням зайнятості, рівня оплати праці, податкових надходжень, інвестицій, активізації науково-інноваційної діяльності) у регіоні загалом і в суміжних ВЕД.

Значною мірою раціональність та ефективність описаних підходів для стимулювання просторового економічного розвитку зумовлюється організаційно-нормативною правильністю застосування їх, а також (що найголовніше) залученням у нові об'єднання реальних інвестицій, наукового капіталу, створення і застосування інновацій. Якщо такі об'єднання у своїй діяльності концентруються на підприємствах, які функціонують у формі аутсорсингу, офшорингу тощо, обслуговують бізнес-процеси закордонних компаній, але водночас не розширюють, не подовжують міжсекторальні, міжрегіональні зв'язки, не зорієнтовані на виробництво та реалізацію інноваційної продукції (передусім для внутрішнього ринку), то фінансова віддача від вкладень у їхню діяльність може бути суттєво вищою від очікуваних потенційних соціально-економічних ефектів. Покращення умов діяльності, зокрема виробничої інфраструктури, сприятливе податкове середовище є потрібними, але в жодному разі не достатніми умовами для реального інвестиційно-інноваційного розвитку.

Більшість розглянутих можливих інструментів сприяння просторовому розвитку економіки реалізуються в Україні, однак вагомими результатами від застосування їх ще не отримано. Навпаки, в Україні спостерігається вищий порівняно з країнами-членами Європейського Союзу рівень міжрегіональної диспропорційності. Окрім неефективної державної регіональної політики, це пояснюється впливом багатьох макроекономічних чинників, зокрема наслідками світової фінансової кризи, пандемії COVID-19 і російсько-української війни. Останні спричинили значні негативні соціально-економічні зміни, деформації та дисбаланси в просторовому розвитку національної економіки.

Однак припускаємо, що навіть у разі уникнення впливу цих чинників застосування описаного інструментарію не забезпечило б бажаного рівня просторового розвитку економіки України. Таке припущення базується на тому, що підтримання менш розвинених або менш привілейованих територій, методологія визначення сфер смарт-спеціалізації, поляризація, агломерація, індустріальні та інноваційні парки, кластери тощо є інструментами сприяння, заохочення, стимулювання, але не засобом просторового розвитку економіки. Такі інструменти могли б бути ефективними в Україні лише після подолання низки фундаментальних проблем, до яких відносимо:

- неефективну, матеріало-, енерго- та трудомістку, низькотехнологічну економіку та її нераціональну структуру, сформовану в часи СРСР і деформовано-деградовану наслідками незадовільного приватизаційного процесу, олігархічного режиму, глобальних і

національних криз, терористичних дій з боку РФ;

- низьку (із спадною тенденцією) частку валового нагромадження основного капіталу у ВВП України, яка у 2022 р. знизилася до 11,6% (проти 27,1% у 2007 р.). Для порівняння: у Польщі у 2022 р. цей показник становив 16,8%, Німеччині – 22,1%, Румунії – 24, %, у Словаччині – 20,1%, а в ЄС загалом – 22,5% [11];
- високу відкритість та імпортозалежність (передусім у сегменті валового нагромадження основного капіталу, проміжному споживанні середньо – та високотехнологічної продукції) економіки, сировинну орієнтованість товарного експорту;
- значні міжрегіональні та міжтериторіальні соціально-економічні (за рівнем зайнятості, оплати праці, вартості нерухомості, обсягів інвестицій тощо) дисбаланси, міграційні та еміграційні потоки.

Висновки. Подолання цих та інших фундаментальних викликів є необхідною умовою побудови в Україні нової економіки. Остання потребує докорінної структурної трансформації, одним з ключових критеріїв якої є налагодження, посилення, розширення і поглиблення міжсекторальних і міжрегіональних економічних зв'язків. В основі такої трансформації має бути багатокритеріальне планування просторового економічного розвитку України, яке передбачає побудову системи коротко-, середньо – та довгострокових планів у розрізі номенклатури та обсягів виробництва продукції і послуг, формування виробничої, соціальної та логістичної інфраструктури, створення нових робочих місць у розрізі ВЕД, регіонів і територій. Водночас належить урахувати як загальнонаціональні, так і мезорівневі цілі, потреби та завдання збалансованого сталого економічного розвитку України та її регіонів. Інформаційною базою для складання таких планів повинні бути результати детального аналізу наявного виробничого, людського та наукового потенціалу, регіональних і територіальних соціально-економічних можливостей і загроз. Управління просторовим розвитком економіки не може базуватися на засадах підтримання слабких (сегментів чи підприємств) і навіть не на виборі лідерів, а лише на оптимізації усіх перспективних можливостей регіону / території.

Список використаних джерел

1. Vitor M. Polarization versus agglomeration. *arXiv*: Website. 2011. URL: <https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1110/1110.5557.pdf>
2. Regional Development Policy in Germany. *OECD*: Website. 2019. URL: https://www.oecd.org/cfe/_Germany.pdf
3. Boosting the regional economy. *German Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action*: Website. 2020. URL: <https://www.bmwk.de/Redaktion/EN/Dossier/regional-policy.html>

4. Kotowicz-Jawor J. Endogenne bariery przejścia polskiej gospodarki do innowacyjnej fazy rozwoju. *Studia Ekonomiczne*. 2015. № 3(86). S. 394-302. URL: https://inepan.pl/images/pliki/SE/SE_2015_3_02_kotowicz_jawor.pdf

5. *Innowacyjność polskiej gospodarki w przejściowej fazie rozwoju* / Red. nauk. J. Kotowicz-Jawor. Instytut Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk, 2016. URL: https://issuu.com/inepan/docs/kotowicz-jawor_innowacyjno_low. DOI: <http://dx.doi.org/10.18778/8142-786-9>

6. *Смарт-спеціалізація регіонів України: методологія та прагматика реалізації*: монографія / наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2022. 424 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20220006.pdf>

7. Grover A., Lall S. V., Timmis J. *Agglomeration Economies in Developing Countries. A Meta-Analysis*. World Bank Group, 2021. DOI: <http://dx.doi.org/10.1596/1813-9450-9730>

8. Resbeut M., Gugler P. Impact of clusters on regional economic performance: A methodological investigation and application in the case of the precision goods sector in Switzerland. *Competitiveness review*. 2016. Vol. 26(2). Pp. 188-209. DOI: <https://doi.org/10.1108/CR-09-2015-0078>

9. Meter L. E., Bugnar N. G. The Role of Industrial Parks in Economic Development. *Annals of Faculty of Economics*. 2013. Vol. 1(1). Pp. 123-130. URL: <https://ideas.repec.org/a/ora/journal/v1y2013i1p123-130.html>

10. «Industrial Parks»: Falling into the Same Trap Once Again? *VoxUkraine*: Website. 2020. URL: <https://voxukraine.org/longreads/industrial-park/article-en.html>

11. Gross fixed capital formation (% of GDP). *World Bank Group*: Website. 2022. URL: https://data.worldbank.org/indicator/NE.GDI.FTOT.ZS?end=2022&locations=PL-DE-UA&name_desc=true&start=1978&view=chart

References

1. Vitor, M. (2011). Polarization versus agglomeration. *arXiv*: Website. Retrieved from <https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1110/1110.5557.pdf>
2. Regional Development Policy in Germany (2019). *OECD*: Website. Retrieved from https://www.oecd.org/cfe/_Germany.pdf
3. Boosting the regional economy (2020). *German Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action*: Website. Retrieved from <https://www.bmwk.de/Redaktion/EN/Dossier/regional-policy.html>
4. Kotowicz-Jawor, J. (2015). Endogenne bariery przejścia polskiej gospodarki do innowacyjnej fazy rozwoju [Endogenous Barriers to the Transition of Polish Economy to the Innovation-Driven Stage of Development]. *Studia Ekonomiczne – Economic Studies*, 3(86), 394-302. Retrieved from https://inepan.pl/images/pliki/SE/SE_2015_3_02_kotowicz_jawor.pdf [in Polish].

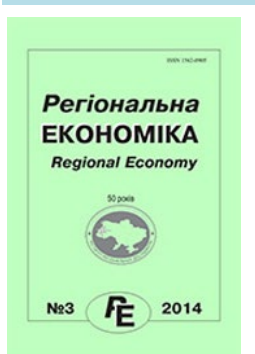
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

5. Kotowicz-Jawor, J. (Ed.) (2016). *Innowacyjność polskiej gospodarki w przejściowej fazie rozwoju [Innovativeness of Polish economy in the transitional stage of development]*. Institute of Economic Sciences of the Polish Academy of Sciences. Retrieved from https://issuu.com/inepan/docs/kotowicz-jawor_innowacyjno_low. DOI: <http://dx.doi.org/10.18778/8142-786-9> [in Polish].
6. Storonyanska, I. Z. (Ed.) (2022). *Smart-spetsializatsiya rehionivUkrayiny: metodolohiya ta prahmatyka realizatsiyi [Smart specialization of regions of Ukraine: methodology and pragmatics of implementation]*. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. (Series «Problems of regional development»). Retrieved from <https://ird.gov.ua/irdp/p20220006.pdf> [in Ukrainian].
7. Grover, A., Lall, S. V., & Timmis, J. (2021). *Agglomeration Economies in Developing Countries. A Meta-Analysis*. World Bank Group. DOI: <http://dx.doi.org/10.1596/1813-9450-9730>
8. Resbeut, M., & Gugler, P. (2016). Impact of clusters on regional economic performance: A methodological investigation and application in the case of the precision goods sector in Switzerland. *Competitiveness review*, 26(2), 188-209. DOI: <https://doi.org/10.1108/CR-09-2015-0078>
9. Meter, L. E., & Bugnar, N. G. (2013). The Role of Industrial Parks in Economic Development. *Annals of Faculty of Economics*, 1(1), 123-130. Retrieved from <https://ideas.repec.org/a/ora/journal/v1y2013i1p123-130.html>
10. «Industrial Parks»: Falling into the Same Trap Once Again? (2020). *VoxUkraine*: Website. Retrieved from <https://voxukraine.org/longreads/industrial-park/article-en.html>
11. Gross fixed capital formation (% of GDP) (2022). *World Bank Group*: Website. Retrieved from https://data.worldbank.org/indicator/NE.GDI.FTOT.ZS?end=2022&locations=PL-DE-UA&name_desc=true&start=1978&view=chart

Статтю підготовлено в межах виконання відомчої теми «Трансформація моделі просторового розвитку України».

Надійшло 04.02.2024 р.

Науково-практичний журнал «РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Науково-практичний журнал «Регіональна економіка» – це фахове науково-практичне видання, у якому висвітлюються такі теоретичні та прикладні питання: формування і реалізація державної регіональної політики в Україні, проблеми соціально-економічного життя регіонів, їх територіального розвитку, природокористування та екологічної безпеки, соціальної політики, транскордонного співробітництва, розвитку сільських територій, інвестиційно-інноваційної політики, фінансів і банківської справи.

Журнал «Регіональна економіка» включений до Переліку наукових фахових видань України (Наказ МОН України від 7.10.2015 р. №1021).

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази **Index Copernicus**, Польща – з 2012 року.

Сайт журналу: www.re.gov.ua